

Sambou Diaby aktorea, Zumaiaiko Inpernupen.

Jon URBE | FOKU

*in*fraganti **SAMBOU DIABY**

Will Smith telebistan ikusi eta aktore izateko grina piztu zitzaion Sambou Diabyri. Hollywooder begira jarri gabe, aktore beltz euskaldun bezala belaunaldi gazteagoen artean erreferente bihurtu nahi du berak. Ibrahim Balderen larrian sartu da Artedramaren “Miñan” antzezlanean, Ander Lipusen gidaritzapean. Atzo zumaiarren aurrean aritu zen.

Galtzak bete lan dabil, baina senti dezakeen presioak ez dio irribarrea ahotik kendu. Atzo igo zen herritarren aurrean agertokira Ibrahim Balde gorpuztera. «Zumaiakoa da denetan emanaldi bereziena. Estreinaldi eguna ez zen erraza izan, baina norbere herrian, denen aurrean... Urduri jarriko naiz. Gainera, publikoari hitz egiten

diot eta denak aurpegi ezagunak izango dira. Bertigo pixka bat emango dit», aitortu zigun Sambou Diabyk egun batzuk lehenago.

Zurrunbiloa nola daraman jakin nahi dugu. «Emozio handiz ari naiz bizitzen. Obrak kristoren harrera izan du eta oso pozik nago. Oraindik zehazki ez dakit non murgilduko garen. Aurrerago, ea noraino iristen garen!», bere erantzuna. Artedrama konpainiaren “Miñan”

da antzerkigintzan duen lehen esperientzia profesionala. Ibrahim Baldek hitzez azaldu eta Amets Arzallusek idatziz kontatutako istorioa ezagutzen zuen, baina liburua ez zeukan irakurrita.

Protagonista anaiaren bila abiatu izana egin zitzaion deigarria. «Nire aita bizitza hobe baten bila etorri zen. Ibrahim Alhassanen bila hasten du bidaia. Anaia berandu baino lehen aurkitu nahi du eta etxera bueltatzeko esan nahi dio. Libian dagoela esaten diote anaiari zer gertatu zaion. ‘Beranduegi, etxea urrunegi dago’, dio berekiko Ibrahimak. Errudun sentitzen da, pentsatzen du ez duela merezi amaren begiek bera berri ikus dezaten. Kristoren pisua dauka, ilun-iluna. Eta aurrera egiten du».

Balde ezagutzeko aukera izan du. «Madrilen elkar ezagutu genuen lehen aldiz, Parlan bizi da. Ez genuen gauza handirik esan, bera ere ez da asko irekitzekoa. Bilboko estreinaldira etorri zen gero.

Hunkigarria izan zen. Denok negar batean bukatu genuen».

Timberlake Wertenbaker dramaturgoak Amets Arzallusen liburua Londresen taulartzea zuen asmoa. Ander Lipus izan zen hemen euskaraz egitea proposatu ziona. «Jende askok ez daki gu, aktore beltzak edo arabiarak, euskaldunak, existitzen garenik. Timen kasuan, dena den, ez dakit horrela gertatu zen, Londresen bizi eta lan eginda logikoa da buruan hiri hura izatea».

Aurretik telebistan eta zinematan –“Altsasu”, “Kartzela”, “Itsaso”, “Faisaien irla”, “El Hoyo 2” eta “La regla de Osha”– parte hartzeak egin ditu.

Dantzaria ere bada, autodidakta. «Michael Jackson imitatzaz hasi nintzen, gero dantza urbanoak egin ditut. Eskolako festan-eta beti dantzan aritzen nintzen, eta inoiz beste bat hasiz gero, pikea!», esan du barrez. «Herrian dantzari bezala ezagutzen ninduten». Frantsesta eta ingelesa menderatzen ditu. «Hizkuntzak asko gustatzen zaizkit», dio.

Interpretazioak erabat asebetetzen du. «Hitz gutxiko pertsona naiz eta agertoki gainera igotzeak edo kamera aurrean jartzeak asko betetzen nau. Dena ematen dut eta hustu egiten naiz. Dena askatzen dut, dena!», esan du, irribarrez. Lotsatia? «Erreserbata, lotsatia baino gehiago», zehaztu du. Obserbatzailea –«batzuetan gehiegi, dio»–, ahal duen dena xurgatzen ari da. Ikasten.

Nola lan egin emozioetatik? «Antzerkian ari naizenean, hor bai, ireki egiten naiz eta oso fidela naiz une horretan sentitzen dudanarekiko. Barua irekitze hori ez zait oso zaila egiten. Pertsonaiaren araberrakoa da...», adierazi du.

ZER PENTSATUA

«Ohikoan egiten ez duzun hori egiteko aukera duzu aktore moduan. Izaera ere alda deza-kezu beste pertsonaia barruan zaudenean», kontatu du. Terapia? «Bai, terapia pixka bat ere bada, benetan!», barre algaraz. «Pertsonaia batzuek ematen dizute zer pentsatua. ‘Nik ere badut horretatik pixka bat eta ez da ona’, esan izan diot neure buruari».

«Asko sinesten dut energian, harriak-eta erabiltzen ditut», argitu du Diabyk. «Kalean, jendearekin nagoenean, energia asko gastatzen dut. Gero, bizpahiru egun etxean pasatzen ditut energia orekatzten. Etxean lasai egoten naiz, ez dut beste ezeren beharrik».

Umetan begiak zabal-zabal egoten zen telebistaren aurrean “El Principe de Bel-Air” ikusten. «Nik Will Smith izan nahi nuen, berak egiten zituen gauzak egin! Familian desberdina zen bera, gainera, eta erabat identifikatzen nintzen. 14-15 urterekin esan nien gu-

Ilusioz bizi du oraina eta berdin begiratzen dio etorkizunari aktoreak.
Jon URBE | FOKU

rasoei ez nuela musulmana izan nahi. Hainbat kontu ez nituen ulertzen, eta, egindako galderen erantzunak ez banau konbentzitzen, nahiago beste bide bat hartu», aitortu du.

Txikitatik oso argi zeukan. «Batxilergoa Zumaian bukatu eta Donostiara joan nintzen TAEn (Arte Eszenikoen Tailerrera) ikastera. Madrilen pare bat ikastaro egin nituen ondoren, eta handik Bartzelonara joan nintzen».

TAEn lehenengo urtea ezkutu-ean egin zuen. «Gradu bat ikastera nindoala esaten nuen etxean, eta ez zidatenez galde- tzen zer zen... Hantxe joaten nintzen autobusean Donostia- ra! Bigarren urtean, ‘aita, jada eskolan hemen nago eta bide haxe hartu dut’, esan nion. Grazia handirik ez zion egin. Beti beldurrez, ondo aterako al da? ‘Nik bidea egin dut, zuek etorkizuna izan dezazuen, eta

zuk artista izan nahi duzu?’, esan zidan. ‘Sinesten ez baduzu, ez dakit, nik behintzat si- nesten dut!’, erantzun nion».

Orain pozik bizi dute semea urratzen ari den bidea. «Email- tza ikusten hasi direnetik si- nesten hasi dira. Arriagako es- treinaldira etorri zen aita, eta oso emozionatuta zegoen!».

Ama distantzian ari da bizi- tzen. Parisen dago, bi seme- alabekin. «Nik uste ez duela irudikatzen zer den egiten ari garena. Argazkiak eta bidali dizkiot, baina... Emozionatuta dago, ikaragarri pozik, aspal- ditik zekien zertan ari nin- tzen. Ea bideo natural bat egi- ten duten eta berak pelikula bat balitz bezala ikusteko au- kera duen. Anai-arreba denak poz-pozik daude».

Aitak bere larruan sufritu du migratzailearen kalbarioa. «Bide ia bera egin du. Badaki ‘Miñan’-en kontatzen duguna

zer den». Aitak askotan konta- tu izan die bere bidaia lau se- me-alabei. «Oso interesgarria izan da entzutea. Gu hemen jaio gara eta ez gara kontura- tzen zenbat denbora pasa behar izan duen, zer jasan behar izan duen bide horre- tan... Gogorra ere bazen entzu- tea. Orain ‘Miñan’-eko espe- rientziarekin askoz gehiago... Ibrahimarena eta beste per- tsona askoren bidaia da, nire aitarena, tartean. Trabesia oso antzekoa da guztiena».

SENEGALDIK EUSKAL HERRIRA

Senegaldik Europarako bidea egin zuen aitak. «Bidaia egite- ko dirua behar zuen, beste eze- ren aurretik. Boli Kostara joan zen, oso gaztea zen eta baka- rrik joan zen. Dirua lortu eta goranzko bidea egin zuen, pix- kanaka. Mauritania osoa pasa- tu, Libiara iritsi, eta ondoren Marokora. Denbora luzea egin zuen han baso batean, zain. Gero, Almeriatik honaino».

Iruñean egin zuen lehen gel- tokia. Bertan lanean hasi zen eta, denborarekin, emazteare- kin eta Fanta alaba zaharrena- rekin Euskal Herrian elkartzea lortu zuen.

Sambouk urtebete inguru zuela Oikiara (Zumaia) aldatu ziren. «Iruñean hiltegi batean ari zen lanean eta hemen lana eta etxea eskaini zizkion en- presa batek. Iruñean pisu par- tekatu batean geunden. Aita, ama, Fanta eta ni gela batean; zalantzarik ez zuen egin».

Lehen afrikarrak izan ziren Oikian. Bertan jaio ziren Diak- halaye eta Dambo. «Etxekoek esan izan didate hasieran go- gorra izan zela. Begi asko. Bes- te begi batzuekin ikusten zai- tuzte, bertakoei dioten errespeturik ez dizute ema- ten». Orain ez dauzka saltzeko oikiarrak. Bertan bizi da. «Goi-

tibeherak egiten genituen menditik behera», gogoratu du irribarrez. «Oso haurtzaro polita izan dut. Zumaian, adibidez, edozeinek ez du bizi ahal izan nik bizitakoa. Oso aberasgarria izan da. Dena da mendi giroa, baserri giroa... Beste mentalitate bat daukate eta oso euskalduna da».

Birritan izan da Senegalen. «Hango familiarekin harremana baneukan, baina pixkanaka galtzen joan da, lehengusuak eta ezkontzen joan dira... Frantzian ere familia dezente daukat. Momentu honetan oso nire nago», kontatu du.

DBH egitera Zumaiaiko ikasketxera joan zen. Han du kua-drilla. «Lau bat urtetan hainbat tabernatan aritu naiz lanean Zumaian. Herri txikia da eta denok elkar ezagutzen dugu». Elkarrizketa egiten ari garela herritarrak hurbildu zaizkio.

MODELO LANETAN, LEHEN ALDIZ

«Madrilen ere lagunak badi-tut. Modeloak, diseinatzaileak, aktoreak... denak afrikarrak. Elkar elikatzen gara», dio. Lagun diseinatzaile batek “XV Strange” marka sortu zuen eta Madrid Fashion Week-en desfilatzeko aukera izan zuen. «‘Erdiak modelo profesionalak eta beste erdiak zuek izango zarete!’, esan zigun. Hantxe desfilatu nuen!». Gustatu? «Bai, errepikatuko nuke. Kristoren jendetza zegoen, denak niri begira». Fokupean egotea gustuko duenaren seinale. «Oso!», dio barrez. «Edozein tokitan sartzen naiz ni. Ateak beti irekita. Diseinua eta arropa gustuko ditut».

Euskal Aktoreen Batasunak emandako Besarkada Saria-telebistako errebelazio saria-jaso zuen “Itsaso” teleseriean egindako lanagatik. Modu berezian bizi izan zuen unea.

«Sorpresa handia izan zen. Ekitaldian nengoen eta nik ez nekien ezer. Engainatu egin ninduten. Ekitaldian ‘Miñan’ aurkeztu behar genuela esan zidaten. Gezur horrekin ez dakit zenbat egun egon nintzen. ‘Orain errebelazio saria dator’, iragarri zuten galan. Eta pistak ematen hasi ziren. ‘Tortilla ez du gustuko’. ‘Nik ere ez, baina auskalo zenbat dauden gustatzen ez zaienak...’, nioen, neurekiko. ‘Kolare gustukoena morea du’, jarraitu zuten. «‘Nik ere bai, baina ez naiz ni’, ari nintzen. ‘Dantzaria da’, hurrengoa. ‘Baita ere, baina hainbeste jende dago dantza egiten duena...’. ‘Gaur Iparraldetik etorri da’. ‘Ni ere halaxe etorri naiz, baina izango da besteren bat, seguru’... Eta bat-batean nire izena

«Nik Will Smith izan nahi nuen, berak egiten zituen gauzak egin! Familian desberdina zen bera, gainera, eta erabat identifikatzen nintzen»

Ametsa? «Aurrera begira bizitza guztian honetatik bizi ahal izatea, lanik ez falta izatea. Eta ‘Miñan’ bezalako proiektuak gorpuztu eta aztarna lagatzea»

entzun nuen. Zer? Eta hantxe agertu ziren eszenan aita eta arreba. Kristoren sorpresa izan zen, ez nuen batere espero eta momentu oso polita izan zen! ‘Miñan’-eko denek zekiten nik izan ezik». Ametsik? «Aurrera begira bizitza guztian honetatik bizi ahal izatea, lanik ez falta izatea. Eta ‘Miñan’ bezalako

proiektuak gorpuztu eta aztarna lagatzea». Erreferente izan? «Nahiko nuke, nire ustez garrantzitsua da. Zuk egin nahi duzun hori egiten ikusten baduzu norbait, ateak ireki egiten dizkizu. Esperantza puntua ematen dizu. Will Smith Hollywooden dabil, oso urrutiko zerbait iruditzen zitzaidan. Badaude gazte asko, beltzak edo beste arraza batzuetakoak, aktore izan nahi dutenak», adierazi du Diabyk.

Arnasa luzeko bidea egin nahi du. «Orain topera nabil ‘Miñan’-ekin, baina gero jakin ezazu... Burua hotz eduki behar da, oinak lurrean, eta pazientzia izan». •

Xole ARAMENDI ALKORTA

